Комунальний заклад дошкільної освіти (ясла-садок) № 8 «Журавлик»

Сокальської міської ради Львівської області

«Інноваційні підходи до формування мовленнєвої компетентності дитини дошкільного віку»

З досвіду роботи вихователя

Каспрук Галини Степанівни

Сокаль - 2025

Інноваційні підходи до формування мовленнєвої компетентності дитини дошкільного віку. – Сокаль : Комунальний заклад дошкільної освіти (ясла-садок) № 8 «Журавлик» Сокальської міської ради Львівської області, 2025. – с. 41

Методичний посібник створено для вихователів, методистів та батьків, які прагнуть підвищити ефективність розвитку мовлення дітей у дошкільному віці за допомогою сучасних інноваційних технологій. Посібник охоплює як теоретичні аспекти мовленнєвої компетентності, так і практичні методики, спрямовані на інтеграцію ігрових та інтерактивних підходів у навчальний процес.

Посібник спрямований на формування сприятливого навчального середовища, що стимулює пізнавальну діяльність, креативність та комунікативні навички дітей. Він є практичним керівництвом для впровадження інноваційних підходів у педагогічну практику, забезпечуючи комплексний підхід до розвитку мовленнєвої компетентності дошкільників з урахуванням їх індивідуальних потреб та сучасних вимог освітнього процесу.

Схвалено педагогічною радою КЗДО №8 «Журавлик» Сокальської міської ради

(протокол №3 від 27.02.2025 року)

Укладач: вихователь-методист КЗДО №8 «Журавлик» Залога Х.З.

Рецензент: директор КЗДО №8 «Журавлик» Свінціцька І.Р.

ЗМІСТ

Вступ……...……4

Теоретичні основи формування мовленнєвої компетентності дошкільників……..6

Інноваційні підходи...……8

Практичні аспекти впровадження інноваційних методів……..……...12

Додатки…….……..……..23

Висновки…..……..……40

Список використаних джерел…….…..41

Вступ

Розвиток мовленнєвої компетентності у дітей дошкільного віку є однією з ключових задач сучасної педагогіки, оскільки саме через мову дитина здатна не лише виражати свої думки, але й формувати світогляд, розвивати мислення, а також встановлювати соціальні зв'язки. Сучасні освітні процеси вимагають переосмислення традиційних підходів до навчання та впровадження інноваційних технологій, що сприятимуть комплексному розвитку особистості дитини. У цьому контексті методичний посібник «Інноваційні підходи до формування мовленнєвої компетентності дитини дошкільного віку» спрямований на систематизацію сучасних наукових знань і практичних рекомендацій для вихователів, логопедів, методистів та батьків.

Актуальність теми

Сучасне суспільство характеризується стрімким розвитком інформаційних технологій, глобалізацією та зростанням вимог до комунікативної компетентності особистості. В умовах постійних змін традиційні педагогічні методи часто не відповідають вимогам часу, що особливо відчувається в сфері дошкільної освіти. Мовленнєва компетентність, як фундаментальна складова розвитку дитини, потребує впровадження інноваційних підходів, здатних врахувати індивідуальні особливості кожної дитини, стимулювати її креативність та забезпечити гармонійний розвиток усіх мовних компонентів. Актуальність проблеми полягає в необхідності створення умов для інтеграції сучасних технологій, ігрових методик та арт-педагогіки, що дозволять забезпечити ефективну мовленнєву активність та розвиток комунікативних навичок у дітей дошкільного віку.

Мета та завдання посібника

Мета посібника полягає в узагальненні власного досвіду, теоретичних досліджень і практичних рекомендацій з розвитку мовленнєвої компетентності дошкільників, а також у впровадженні інноваційних методик, які сприятимуть комплексному розвитку мовлення дитини.

Наукова новизна та практичне значення

Методичний посібник базується на сучасних наукових дослідженнях у сфері педагогіки, психології та мовознавства, що дозволяє створити комплексний підхід до розвитку мовлення у дітей. Інноваційні підходи, описані у посібнику, спрямовані на активізацію пізнавальної діяльності, розвиток креативного мислення та комунікативних навичок, що є необхідними умовами для подальшого успішного навчання. Практична значущість даного посібника полягає у його здатності адаптувати теоретичні знання до конкретних умов роботи з дітьми, що забезпечує можливість їх негайного застосування у повсякденній діяльності вихователів та батьків.

Основні завдання:

- Систематизація теоретичних знань: аналіз основних підходів, концепцій та методологічних засад розвитку мовленнєвої компетентності у дітей дошкільного віку.

- Ознайомлення з інноваційними технологіями: представлення сучасних інструментів і технологій (ігрових, інтерактивних, тощо), які сприяють стимулюванню мовленнєвої активності дітей.
- Розробка практичних рекомендацій: надання алгоритмів організації мовленнєвих занять, прикладів дидактичних ігор та вправ, що можуть бути використані як у навчально-виховному процесі, так і вдома.
- Формування партнерства з батьками: визначення ролі батьків у розвитку мовлення дитини, надання рекомендацій щодо спільної роботи з родинами для досягнення синергетичного ефекту у формуванні мовленнєвої компетентності.

Структура та організація посібника

Посібник складається з кількох розділів, кожен з яких присвячений окремим аспектам формування мовленнєвої компетентності:

- Перший розділ містить теоретичні основи, де розглядаються поняття мовленнєвої компетентності, її структурні компоненти, вікові особливості розвитку мовлення та психолого-педагогічні засади.
- Другий розділ присвячено інноваційним підходам, де детально описано використання ігрових технологій, інтегрованого навчання, методики розвитку критичного мислення та інших сучасних технологій.
- Третій розділ містить практичні рекомендації, приклади дидактичних ігор та вправ.

Кожен розділ посібника доповнений прикладами з практики, що ілюструють можливості застосування інноваційних підходів у роботі з дітьми, а також містить рекомендації для адаптації матеріалу до індивідуальних особливостей колективу.

Очікувані результати та перспективи впровадження

Впровадження рекомендацій, викладених у методичному посібнику, дозволить створити сприятливе навчальне середовище, що стимулюватиме розвиток мовленнєвої компетентності дошкільників. Це, у свою чергу, сприятиме формуванню гармонійно розвиненої особистості, здатної до ефективного спілкування, творчого мислення та самовираження. Посібник також розрахований на подальший розвиток та адаптацію в умовах змінних освітніх стандартів, що забезпечить його актуальність протягом тривалого часу.

Теоретичні основи формування мовленнєвої компетентності дошкільників

Мовленнєва компетентність дошкільника є основою його подальшого навчання, соціалізації та пізнання світу. Вона визначається як здатність дитини розуміти та продукувати мовлення відповідно до ситуації спілкування, вікових та індивідуальних можливостей. Формування мовленнєвої компетентності є одним із ключових завдань дошкільної освіти, оскільки саме в цьому віці закладаються основи мовної діяльності, розвивається фонематичний слух, активізується словниковий запас і формуються граматичні навички.

1. Поняття мовленнєвої компетентності дошкільників.

Мовленнєва компетентність – це сукупність знань, умінь і навичок, необхідних для ефективного спілкування. Вона охоплює такі компоненти:

- Фонетичний (правильна вимова звуків, розвиток фонематичного слуху);
- Лексичний (збагачення активного та пасивного словника);
- Граматичний (правильне використання морфологічних та синтаксичних конструкцій);
- Комунікативний (уміння використовувати мовлення в різних ситуаціях, дотримання норм етикету);
- Дискурсивний (зв’язність, логічність мовлення, розуміння текстів).

2. Теоретичні підходи до формування мовленнєвої компетентності

Різні наукові підходи розглядають мовленнєвий розвиток дошкільників через призму взаємодії біологічних, психологічних і соціальних факторів:

1. Психолінгвістичний підхід (Л.С. Виготський, О.М. Леонтьєв) – підкреслює роль мовлення у психічному розвитку дитини, вказує на взаємозв’язок між мовленням та мисленням.
2. Комунікативно-діяльнісний підхід (М.І. Лисіна) – акцентує увагу на активному використанні мовлення в реальних ситуаціях.
3. Когнітивний підхід – розглядає мовлення як засіб осмислення і категоризації навколишнього світу.
4. Соціокультурний підхід – наголошує на впливі середовища та взаємодії з дорослими у формуванні мовленнєвих навичок.

3. Етапи формування мовленнєвої компетентності

Мовленнєва компетентність формується поступово, проходячи кілька ключових етапів:

- Початковий (1-3 роки) – засвоєння перших слів, розвиток артикуляції, накопичення пасивного словника;
- Середній (3-4 роки) – активне використання фразового мовлення, удосконалення граматичної будови;

- Старший дошкільний вік (5-6 років) – розвиток зв’язного мовлення, розширення лексичного запасу, формування комунікативних навичок.

4. Методи та засоби розвитку мовлення дошкільників

Розвиток мовленнєвої компетентності потребує використання різних методів:

- Ігрові методи (дидактичні ігри, рольові ігри, мовленнєві ігри);
- Розповідь і бесіда – формування вміння будувати монологічне мовлення, розвиток зв’язності мовлення;
- Читання та обговорення художніх творів – активізація лексичного запасу, формування граматичної правильності;
- Мовленнєві вправи – автоматизація правильної вимови, робота над граматичними конструкціями;
- Використання наочності – ілюстрації, схеми, театралізація;
- Застосування мультимедійних засобів – аудіо- та відеоматеріали, інтерактивні програми.

5. Вплив сімейного середовища та дошкільного закладу

Середовище відіграє ключову роль у мовленнєвому розвитку дитини. У сім’ї формуються перші мовленнєві навички, тому важливо, щоб батьки:

- Говорили з дитиною правильною літературною мовою;
- Читали книги, обговорювали події, стимулювали комунікативну активність;
- Уникали надмірного використання гаджетів, що може уповільнювати мовленнєвий розвиток.

Для ефективного мовленнєвого розвитку необхідно створювати сприятливе мовне середовище, застосовувати ігрові методики та інтегрувати різні педагогічні підходи. Злагоджена взаємодія сім’ї та дошкільного закладу забезпечить високий рівень мовленнєвої підготовки дитини до школи.

Інноваційні підходи

Інноваційні підходи– це технології навчання, які дають можливість та сприяють дітям спільно, взаємно, жваво, енергійно й рухливо займатися під час освітнього про Застосування інноваційних технологій на заняттях сприяє

- кращому засвоєнню навчального матеріалу,

- розвиває творчі здібності,

- збільшує зацікавленість дітей до навчання,

- розвиває мислення, пам'ять,

- формує дослідницькі вміння та навички.

Метод асоціації.

Асоціація один із найкращих способів для запам'ятовування. Головний секрет - вона має базуватися на тому, що вам близьке і добре знайоме. Ігри на асоціації допомагають дітям розширювати словниковий запас і покращувати розуміння значення слів.

Методика «Живе слово»

Методика "Живе слово" спрямована на розвиток мовлення у дітей дошкільного віку, заснована на емоційному сприйнятті слова, його образності та зв'язку з реальним життям. Цей підхід сприяє формуванню не лише мовленнєвих навичок, а й загального світогляду, розвитку мислення, пам'яті та уяви дитини.

Методи і прийоми:

1. Словесні ігри
2. Читання і обговорення текстів
3. Драматизація
4. Розвиток зв'язного мовлення
5. Мовленнєві зарядки

Сторітелінг

Сторітелінг - це словесний метод навчання, який сприяє розвитку уяви, креативного мислення та мовлення через створення та розповідання історій. Він покращує вміння будувати логічні ланцюжки, розвивати структуру мовлення та розширює словниковий запас.

Сторітелінг допомагає дитині:

- засвоїти матеріал, адже його подають як цікаву історію;
- продемонструвати унікальність власної уяви;
- проявити активність і творчість;
- розкрити таланти і самовиразитися;
- здобути впевненість у виступах на публіці;
- розвинути грамотне мовлення.

Технологія Синквейн

Одним із ефективних інноваційних педагогічних технологій є Синквейн. Його актуальність полягає в створенні умов для розвитку особистості, здатної критично мислити, тобто виключати зайве та виділяти головне, узагальнювати, класифікувати.

Синквейн — це короткий вірш із п'яти рядків, який допомагає розвивати мовлення, творчість і вміння виражати думки. Для дошкільнят ця технологія використовується в ігровій формі, спрощуючи структуру відповідно до віку.

Це один з прийомів активізації пізнавальної активності дітей, формування їх розумового та мовленнєвого розвитку.

Методика «Наочне моделювання»

Наочне моделювання — це метод, який допомагає дітям зрозуміти складні поняття через використання схем, символів, графічних зображень і предметних моделей. Цей підхід особливо корисний для розвитку мовлення, логіки та уяви дошкільників.

Моделювання - це наочно-практичний метод навчання. Модель являє собою узагальнений образ значущих якостей об'єкту, що моделюється. В основі методу лежить принцип заміни: реальний предмет дитина замінює іншим предметом, його зображенням, якою-небудь умовною позначкою.

Основне значення моделей - полегшити дитині відтворити почуте, побачене, придумане. Саме цей метод сприяє збагаченню і актуалізації словника дитини, успішному розвитку усного зв'язного мовлення.

Умовними замінниками можуть виступати символи будь-якого характеру:

-геометричні фігури;

-символічні зображення предмета (умовні позначення, піктограми, силуети);

-плани й умовні позначення, використовувані в них.

Мнемотехніка

Мнемотехніка — це система прийомів, яка допомагає дітям запам'ятовувати інформацію за допомогою асоціацій, схем, символів і образів. Використання мнемотаблиць, картинок і жестів робить процес навчання цікавим і ефективним.

Про мистецтво поліпшення пам'яті під назвою «мнемоніка» стало відомо завдяки працям Піфагора Самоського з 6 ст. до н.е. Давньогрецькі й давньоримські філософи вражали сучасників блискучою пам'яттю, володіючи мнемотехнічними секретами.

Отож мнемотехніка – це система методів та прийомів, які допомагають розвивати можливості пам'яті та в результаті засвоювати великий обсяг інформації.

Мнемотехнічними засобами розвитку зв'язного мовлення дошкільників є мнемоквадрати, мнемодоріжки, мнемотаблиці, мовні та настільно-друковані ігри. Вони використовуються при розучуванні віршів, відгадування загадок, складанні описових та творчих розповідей, переказів.

Переваги мнемотехніки:

-розширює словниковий запас дітей;

-розвиває навички словотворення;

-закріплює правильну звуковимову;

-сприяє розвитку в дітей зв'язного мовлення;

-спонукає працювати за зразком;

-навчає слухати дорослого й виконувати його інструкції.

Методика «Шість капелюхів мислення»

Методика "Шість капелюхів мислення" Едварда де Боно є ефективним інструментом для розвитку критичного і творчого мислення. У роботі з дошкільниками ця методика адаптується для їхнього віку та розуміння. Вона сприяє розвитку зв'язного мовлення, навичок аналізу, співпраці, творчості та емоційної грамотності.

Основна ідея методики:

Методика передбачає використання шести уявних капелюхів різних кольорів. Кожен капелюх символізує певний тип мислення чи погляд на ситуацію. Дошкільники "надягають" капелюхи (можуть бути справжні капелюхи, картинки чи імпровізовані вироби) й аналізують певну тему, проблему або ситуацію з відповідної точки зору.

Як застосовувати методику з дошкільниками:

1. Обираємо тему

Наприклад, “Зима”, “Ялинка”, “Професії”, “Казковий герой”.

2. Розподіляємо капелюхи

Діти по черзі “надягають” капелюхи (можна навіть імітувати це) й відповідають відповідно до його ролі.

3. Обговорюємо ситуацію

4. Підсумок

Обговорюємо ситуацію

• Білий: Що ми знаємо?

• Червоний: Як ми себе почуваємо?

• Чорний: Що поганого? Що може статися?

• Жовтий: Що хорошого (доброго)?

• Зелений: Що нового можемо придумати (вигадати)?

• Синій: Про що ми дізналися? Який підсумок?

4. Рефлексія

Практичні аспекти впровадження інноваційних методів

Метод асоціації.

Вправа “Асоціативна квітка”

Мета: Розвивати мовлення, асоціативне мислення, збагачувати словниковий запас дітей.

Хід гри:

Діти (дорослі) об’єднуються у кілька груп. На дошці закріплюють «середину» квітки із зображенням певного поняття або предмета. Кожна група добирає слова-асоціації, картинки-асоціації до цього поняття.

“Закінчи речення”

Мета: розвиток мовленнєвої активності.

Хід гри:

- Дорослий починає речення, а дитина має його закінчити асоціацією.
- Приклади:
- “Якби я був пташкою, я б…”
- “Морозиво холодне, як…”
- “М’яч круглий, як…”

“ Гра “Кольорові слова”

Мета: Формування асоціативного мислення та збагачення словникового запасу.

Хід гри:

Педагог називає колір, а дитина придумує слово, яке асоціюється з цим кольором. Наприклад:

- Червоний — яблуко.
- Жовтий — сонце.

Потім діти складають із цих слів речення або історію.

Методика «Живе слово»

Гра “Розмовляючі предмети”

Мета: Розвиток уяви та навичок монологічного мовлення.

Хід гри:

1. Педагог показує предмет (наприклад, іграшку, книгу, капелюх) і каже: “Уяви, що цей предмет ожив і захотів щось розповісти”.
2. Дитина вигадує, що предмет міг би сказати. Наприклад:

- М’ячик: “Мені подобається, коли мене кидають і ловлять, але не залишайте мене під дощем!”

3. Діти по черзі вигадують, як “говорять” різні предмети.

Гра “Розкажи і покажи”

Мета: Поєднання словесного та невербального мовлення.

Хід гри:

1. Педагог називає якусь дію (наприклад, “полетіти, як пташка” або “помуркотіли , як кішка”).
2. Дитина має показати дію та водночас описати її словами: “Я махаю крилами, як пташка. Ось я лечу високо в небо!”.
3. Інші діти відгадують, що це за дія.

Гра “Вигадуємо казку”

Мета: Стимулювати творче мовлення.

Хід гри:

1. Педагог починає казку: “Жила-була одна маленька пташка…”
2. Кожна дитина додає по одному реченню, розвиваючи сюжет.
3. У кінці діти обговорюють, чи сподобалася їм історія, і що можна змінити.

Сторітелінг

Гра “Казковий мікс”

Мета: Розвиток мовленнєвих навичок, стимулювання уяви, вдосконалення зв’язного мовлення.

Хід гри

Вихователь вибирає кілька відомих казок для дошкільників і їм потрібно об’єднати казки і створити нову історію, комбінуючи персонажів і події. Потім пропонують дітям додати свій розвиток сюжету.

Гра “Чарівний кубик”

Мета: розвиток фантазії та вміння будувати сюжет.

Матеріали: кубик із малюнками (або набір картинок).

Хід гри:

- Дитина кидає кубик або тягне кілька карток.
- За зображеннями вона складає історію.

- Наприклад, якщо випали картинки “сонце”, “корабель” і “кіт”, дитина може придумати історію про кота-мандрівника, який поплив до сонця на кораблі.

Гра “Чарівна скриня історій”

Мета: розвиток зв’язного мовлення та уяви.

Матеріали: коробка (або мішечок) із різними предметами (іграшки, ґудзики, листочки, стрічки тощо).

Хід гри:

- Дитина дістає один або кілька предметів із коробки.
- Вона має скласти історію, у якій ці предмети стануть головними героями або ключовими елементами сюжету.
- Дорослий допомагає запитаннями: “Хто це?”, “Що сталося?”, “Що було далі?”

<u>Технологія Синквейн</u>

Гра “Синквейн-естафета”

Мета: розвиток комунікативних навичок, уміння працювати в команді.

Хід гри:

- Діти по черзі придумують рядки для синквейна:
- Перша дитина — головне слово.
- Друга — два прикметники.
- Третя — три дієслова.
- Четверта — фразу з чотирьох слів.
- П’ята — підсумкове слово.
- Виходить колективний вірш, який можна прочитати всім разом.

Гра “Загадковий синквейн”

Мета: розвиток мислення, вміння аналізувати.

Хід гри:

- Дорослий зачитує синквейн, не називаючи перше слово.
- Діти мають здогадатися, про що йде мова.
- Наприклад:
- Тваринка.
- Білий, пухнастий.

- Стрибає, гризе, ховається.
- Живе в лісі взимку.
- (Зайчик).

Гра “Чарівний мішечок слів”

Мета: розвиток уяви, логічного мислення.

Матеріали: мішечок із картками, на яких написані або зображені слова (предмети, явища природи, персонажі тощо).

Хід гри:

- Дитина дістає картку зі словом (зображенням) і складає синквейн за схемою.
- Наприклад, якщо слово (зображення) “метелик”:

1. Метелик.
2. Кольоровий, легкий.
3. Літає, пурхає, радує.
4. Танцює над квітами.
5. Чарівність.

Методика «Наочне моделювання»

Гра «Відгадай казку»

Мета: закріпити знання дітей про казки та їх героїв, вчити малят відгадувати казки на основі методу наочного моделювання за допомогою кольорових фігур, які відображають того чи іншого казкового персонажа.

Хід гри:

Малятам пропонується набір фігур – замінників для переказу певної казки. Дитина переказує казку, використовуючи замість героїв кольорові геометричні фігури.

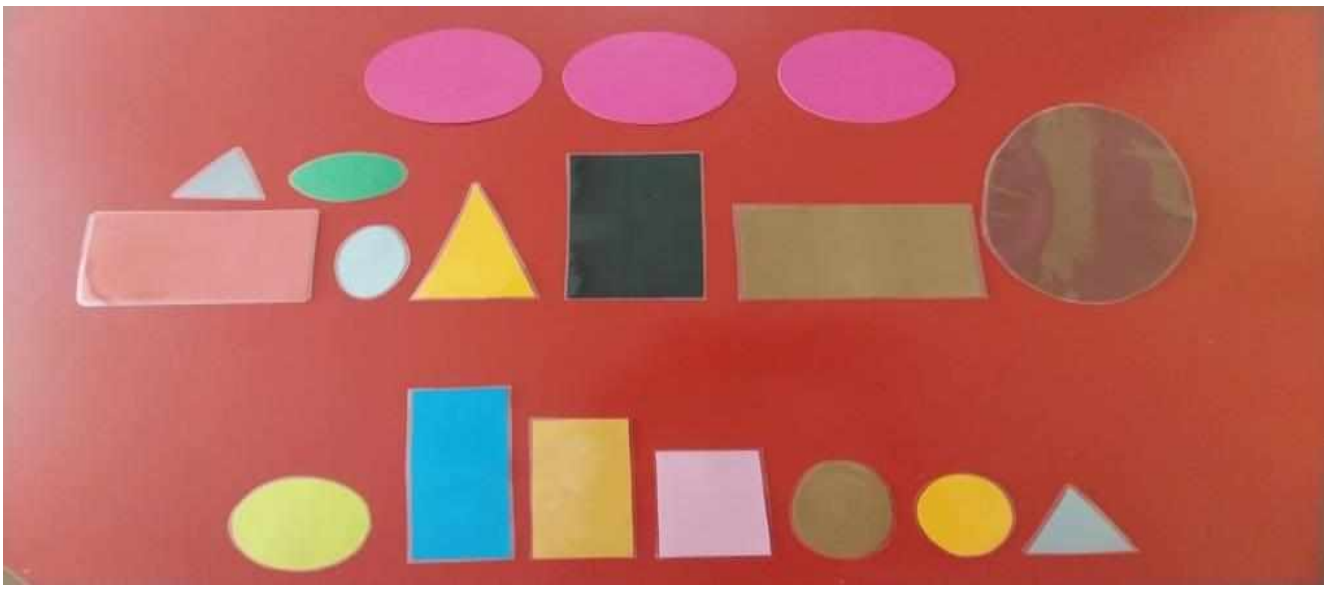

Гра “Склади речення за схемою”

Мета: формування граматичних навичок.

Матеріали: картки зі схемами речень (наприклад, □ – ● – ● – ▲, де □ – особа, ● – дія, ● – предмет, ▲ – місце).

Хід гри:

- Дитина розглядає схему і складає речення відповідно до її елементів.
- Наприклад, якщо на схемі є квадратик (хлопчик), кружечок (стрибає), трикутник (калюжа), вона може сказати: “Хлопчик стрибає через калюжу”.
- Завдання можна ускладнити, додавши більше символів або попросивши дитину придумати історію на основі речень.

Гра “Модель погоди”

Мета: розширення словникового запасу, розвиток зв’язного мовлення.

Матеріали: картки з елементами погоди (сонце, хмари, дощ, вітер, сніг).

Хід гри:

- Дитина обирає 2-3 картки і описує, яка сьогодні погода.
- Потім можна поставити додаткові запитання: “Що можна робити в таку погоду?”, “Який одяг треба вдягати?”, “Як ти себе почуваєш?”

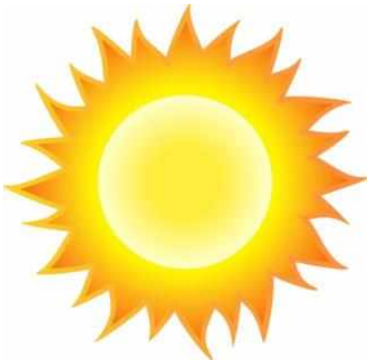

<u>Мнемотехніка</u>

Гра “Мнемо-ланцюжок”

Мета: розвиток пам’яті та послідовного мовлення.

Матеріали: мнемотаблиця з малюнками, які позначають частини історії (наприклад, сонце – ранок, тарілка – сніданок, рюкзак – похід у дитячий садок).

Хід гри:

- Дитина дивиться на зображення і складає розповідь, спираючись на малюнки.
- Наприклад: “Вранці світило сонечко. Я поснідав кашею, а потім узяв рюкзак і пішов у дитячий садок”.
- Завдання можна ускладнити, прибравши один малюнок і попросивши дитину згадати, що там було.

№	Малюнок	Значення (частина історії)
1	☀️ Сонце	Ранок, прокидання
2	🍽️ Тарілка	Сніданок
3	🎒 Рюкзак	Збираємо речі
4	🏠 → 🏫	Дорога в дитячий садок
5	👧👦 Діти	Граємося з друзями
6	🍲 Суп	Обід у садочку
7	😴 Ліжко	Тихий час (сон)
8	🎨 Олівець	Малювання, заняття
9	🏠 Дім	Повернення додому
10	🌙 Місяць	Вечір, сон

Гра “Мнемо-віночок слів”

Мета: розвиток словникового запасу.

Матеріали: мнемотаблиця у вигляді квітки (в центрі – слово “Фрукти”, а на пелюстках – картинки яблука, груші, сливи, банана тощо).

Хід гри:

- Дитина називає всі фрукти, які бачить на пелюстках.
- Потім дорослий закриває одну пелюстку, і дитина має згадати, що там було.
- Можна ускладнити: дитина сама придумує ще один фрукт і додає до “віночка” (домальовує або каже).

Гра “Запам’ятай та розкажи”

Мета: розвиток короткочасної пам’яті.

Матеріали: мнемотаблиця з малюнками (наприклад, улюблена казка в картинках).

Хід гри:

- Дитина розглядає мнемотаблицю 1-2 хвилини.
- Потім таблицю закривають, а дитина має згадати та переказати історію.
- Якщо вона забула щось, їй дають підказку у вигляді окремих малюнків.

<u>«Шість капелюхів мислення»</u>

Гра: “Чарівні капелюхи мислення” (на основі методики “Шість капелюхів мислення” Едварда де Боно)

Мета гри: Розвивати у дітей здатність дивитися на ситуацію з різних точок зору, формувати навички аналізу, творчого мислення та емоційного усвідомлення.

Матеріали:

1. Шість капелюхів різних кольорів (можна зробити з картону або паперу):
- Білий (факти)
- Червоний (емоції)
- Чорний (негативні сторони)
- Жовтий (позитивні сторони)
- Зелений (творчість)
- Синій (контроль).

2. Великий аркуш паперу або магнітна дошка для запису ідей (за бажанням).

3. Сюжет гри (набір простих ситуацій, наприклад, “Слон загубив свій хвіст”, “Ми будуємо новий дитячий садок”, “На нашу галявину прилетіла фея”).

4. Картки із зображеннями капелюхів для розподілу ролей.

Підготовка до гри:

1. Ведучий (вихователь) пояснює дітям, що кожен капелюх має чарівну силу: допомагає мислити по-особливому.

2. Демонструє капелюхи та їхні значення, пояснюючи простою мовою:

- Білий капелюх: “Ми збираємо факти. Що ми знаємо про цю ситуацію?”
- Червоний капелюх: “Що ми відчуваємо? Радість, сум, страх чи здивування?”
- Чорний капелюх: “Що тут може піти не так? Які є труднощі?”
- Жовтий капелюх: “Що в цій ситуації хорошого? Як ми можемо це використати?”
- Зелений капелюх: “Давайте придумаємо щось нове, дивовижне!”
- Синій капелюх: “Я головний! Допомагаю всім мислити правильно й не забувати свої ролі!”

Хід гри:

1. Вибір ситуації

Ведучий пропонує дітям вибрати одну з казкових або життєвих ситуацій. Наприклад:

- “На нашій галявині з’явилося чарівне дерево, яке може розмовляти”.
- “Ми хочемо побудувати новий будиночок для звірів у лісі”.
- “Заблукав ведмедик, і йому потрібна допомога”.

2. Розподіл ролей

Діти отримують свої капелюхи (можна роздати фізичні капелюхи або картки із зображеннями). Кожен із них мислитиме в межах свого “капелюха”.

3. Обговорення ситуації

Кожен капелюх по черзі “висловлює свою думку” щодо ситуації:

- Білий капелюх: “Що ми точно знаємо? Як виглядає дерево? Чому воно з’явилося?”
- Червоний капелюх: “Як ви себе почуваєте? Чи лячно вам, чи цікаво?”
- Чорний капелюх: “Що може статися? Чи дерево безпечне для нас?”
- Жовтий капелюх: “Що тут доброго? Чи можемо ми подружитися з деревом?”
- Зелений капелюх: “Що можна придумати? Можливо, дерево стане нашим другом і розповість казку?”
- Синій капелюх: Керує дискусією, нагадує, хто що має сказати, підсумовує.

4. Пошук спільного рішення

Діти разом обговорюють, що можна зробити в цій ситуації, враховуючи всі погляди. Наприклад:

- “Давайте посадимо поруч із деревом квіти, щоб воно не було самотнім!”
- “Попросимо дерево розповідати казки щовечора!”

Підсумок:

Після гри ведучий запитує дітей:

- Що було цікавим у цій грі?
- Який капелюх вам сподобався найбільше? Чому?
- Чи було легко слухати інших і шукати спільне рішення?

ДОДАТКИ

Дидактичні матеріали

1. Сторітелінг

2. Вправи на дихання.

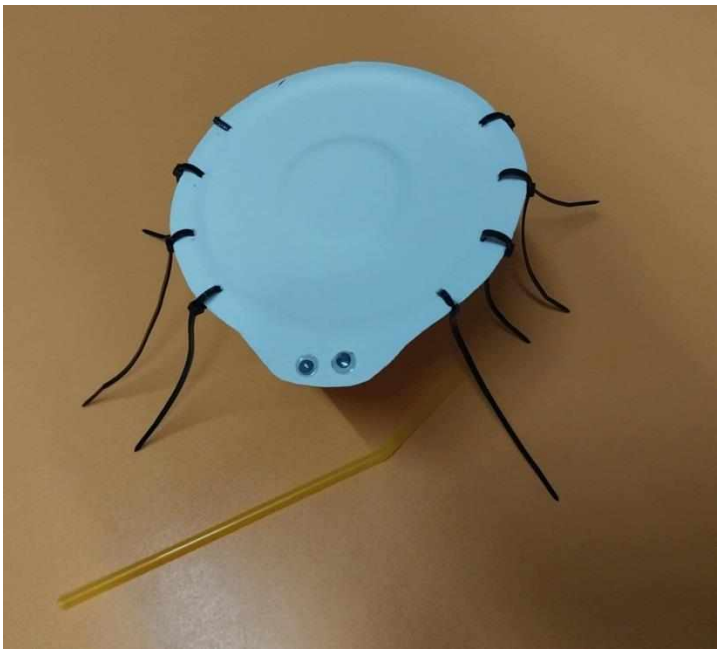

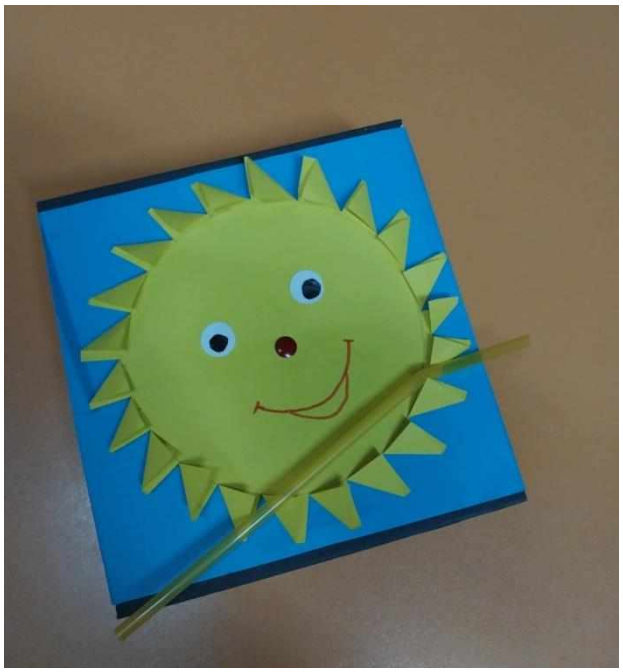

3. Наочне моделювання.

4. Розвиток дрібної моторики.

5. Мнемотехніка.

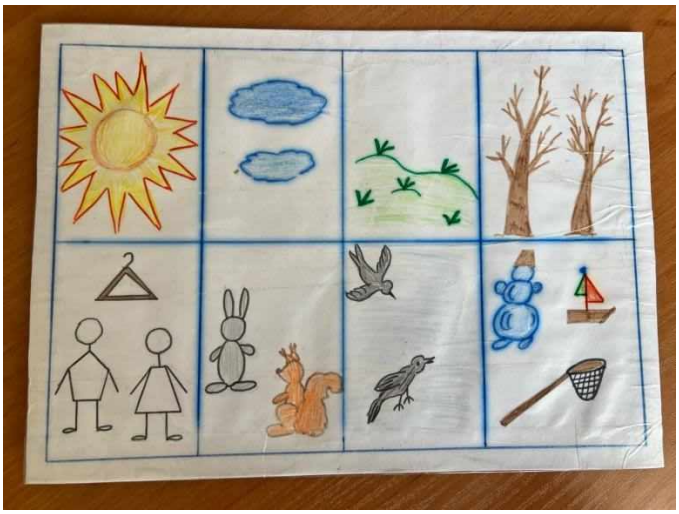

Додаток 2.

Конспект майстер-класу для батьків «Навчаємо дітей разом»

Мета заходу:

- створити умови для ефективної роботи та співпраці з батьками;

- ознайомити батьків з особливостями розвитку дітей раннього віку,

- продемонструвати батькам різноманітні ігри, які виготовленні з покидькового матеріалу, і впливають на сенсорний, мовленнєвий розвиток та розвиток дрібної моторики дітей третього року життя;

- сприяти формуванню дружнього батьківського колективу;

- створити сприятливий психологічний клімат під час спілкування педагогів та батьків;

- розширити уявлення батьків про значення виховання та навчання в сім'ї;

- створити позитивний емоційний настрій, що об'єднує усіх учасників, дає відчути забутий смак дитинства.

Шановні батьки! Ми запросили вас сьогодні в наш дошкільний заклад і хочемо, щоб ви поринули у світ дитинства. Але не свого, а ваших дітей.

« Діти повинні жити в світі краси, гри, казки, музики, малюнка, фантазії, творчості. Щоб дитина була палко зацікавлена навчанням,їй необхідне багате, різноманітне, приваблююче, інтелектуальне життя. » Василь Сухомлинський.

А хто може забезпечити дітям таке повсякденне життя ?
Звичайно, це спільна праця педагогів та батьків.

Тому ми пропонуємо вашій увазі ігри та вправи, які допомагатимуть розвиватись вашим діткам. Але сьогодні ці ігри для вас.

Їх ми виготовили власноруч, використовуючи покидькових матеріал. Що це? Це все, що можна безжально викинути, а можна використати для гри з дитиною вдома, в колі сім'ї. Адже час проведений з дитиною – безцінний.

А освіта дитини починається з виховання вдома – пам’ятайте про це!

Що ж важливо розвивати у дітей до 3-х років. Будемо сьогодні з’ясовувати.

Вправа «Обведи по контуру малюнок»

Ваше завдання: одягнувши рукавиці на 2 руки, викласти двома руками одночасно ґудзики, фасолю, макарон (на ваш вибір) по контуру малюнка.

- Чи легко виконувати?

- Як ви думаєте, чому? (не можна захопити дрібні предмети через рукавицю, не вдається). Ось те ж саме зараз відчувають дітки своїми пальчиками. Їм важко брати дрібні предмети. Чому? Бо в них не розвинена дрібна моторика.

Що це?

Дрібна моторика – це здатність керувати дрібними рухами м’язів рук, пальців, зап’ястя. Запам’ятайте, що розум дитини перебуває на кінчиках його пальців.

Як можна розвивати дрібну моторику?

- Складати лего-цеглинки;
- Малювати пальчиками;
- Обводити контури малюнків;
- Розфарбовувати;
- Ліпити, рвати папір;
- Грати з маленькими предметами;
- Грати з природнім матеріалом;
- Складати пазли;
- Грати з прищіпками і крупами.

Ігри двома руками одночасно сприяють розвитку обох півкуль мозку,логічного мислення,координації, розвитку дитячої уваги, мислення, пам’яті.

Гра «Відшукай тваринку»

Опис завдання: аркуш паперу, на якому зображені тварини, повністю засипаний крупою. Дитина працює за вказівкою: - Вікуся, знайди мені корівку; дитина пальчиками розгортає крупу. Тут одночасно відбувається масаж пальчиків, який покращує кровопостачання пальців рук а також впливає на розвиток мовлення. В цій грі збагачується словник дитини. Завдання можна ускладнити питанням зворотнім : - Знайди мені тваринку, яка мукає.

Гра «Нагодуй курчат»

Гра спрямована на розвиток дрібної моторики. Завдання для дитини: знайти черв'ячка і покласти у дзьобик курчатка.

Пальчикова гімнастика

«Киця»

Киця має гарні вушка

Має лапоньки - подушки

Любить хвостиком пограти

І на сонечку поспати.

Дрібну моторику рук розвиває пальчикова гімнастика. Це вправи для пальчиків пов’язані з віршами. Пальчикові ігри - це чудовий інструмент раннього розвитку, який не потребує фінансового ресурсу. Лише час та бажання батьків. Робота пальців тісно пов’язана з діяльністю головного мозку, тому погладжування, пощипування, стискання в кулачки дитячих пальчиків дуже корисне для розумового розвитку малюка. За допомогою пальчикової гімнастики концентрується увага, розвивається рухова і зорова пам'ять, уява та фантазія. Надалі ці навички допоможуть підготувати руку до письма.

Гра «Черепашки»

У воді плаває, по землі ходить

А з хатини, не виходить

Живе спокійно, не спішить

Вона ніколи не біжить

Під панцером без страху

Гуляє… (черепаха)

Ця гра сприяє розвитку дрібної моторики а також розвитку сенсорики. Що таке сенсорика?

Сенсорика – це розвиток сенсорних еталонів, відчуттів через зір, слух, нюх та дотик.

В цьому віці дитина грається предметами навколишнього оточення – це іграшки, посуд, постіль, меблі. Тому важливо звертати увагу на властивості цих предметів: колір, величина, форма, кількість, положення в просторі. А це і є сенсорний розвиток.

Завдання до гри: роздивитись панцер черепашки, вибрати відповідного кольору кульки, закинути їх в панцир пальчиками або пінцетом.

Руханка для батьків «Геометричні фігури»

До сенсорного розвитку дитини належить ознайомлення з геометричними фігурами. Чи знаєте ви,батьки,геометричні фігури? Зараз перевіримо.

Завдання : всі встають в один рядок один за одним. Крайній учасник малює на спині сусіда геометричну фігуру і те ж саме виконує наступний учасник. Перший учасник показує цю фігуру або вибирає її на дошці.

Вправа «Кольорова рукавичка»

Завдання до гри : кожен пальчик на прозорій рукавичці має кольоровий нігтик, тому слід групувати кульки,якими наповнена рукавичка за кольором нігтя. У цій грі малюк вчить і закріплює кольори,а також масажує і розвиває пальчики.

Гра «Невидимка»

Ця гра допоможе закріпити знання дітей про овочі і фрукти, їх кольори та збагатити словник дитини, навчить будувати прості речення.

Завдання: потрібно розпізнати невидимий фрукт чи овоч за контуром і вибрати для нього відповідний колір. Виконуємо завдання і коментуємо простими реченнями: «Це лимон. Він жовтий».

Пальчикова гімнастика може бути з природними матеріалами.

Доведено,що кожен з пальців руки відповідає певній ділянці у корі великих півкуль головного мозку. Розвиток рухів пальців передує появі артикуляції складів. Таким чином, мовлення дитини прямо залежить від розвитку дрібної моторики руки. З 6 місячного віку можна:

- стимулювати тактильні відчуття пальчиків,

- давати торкатися тканини з різною текстурою,

- погладжувати пір’їнкою,

- котити по долоньці м’ячики з різним рельєфом.

Зараз ми пограємо із каштанами.

Бам, бам, бам, бам

Цей каштан як барабан.

Стук, стук, стук, стук

Дуже гарний в нього звук.

Стукіт той не любить дуже

Кіт,що спить біля калюжі.

Він вхопив той барабан

І утік аж за паркан.

Гра «Гусеничка».

Завдання: викласти на гусеницю-шаблон кольорові корки так, щоб вони співпадали з кольором контуру. Гра розвиває дрібну моторику та сенсорне сприйняття,а також увагу,спостережливість дитини.

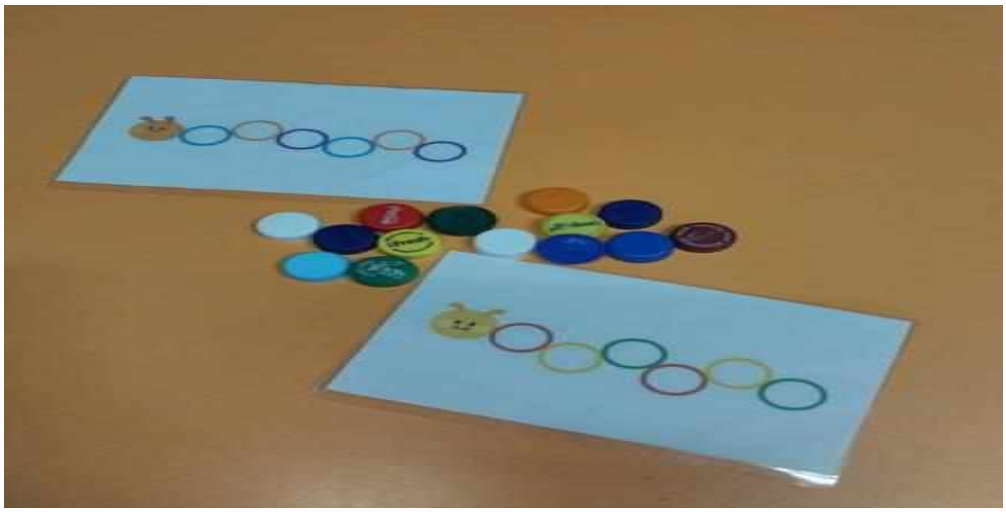

Гра з прищіпками

Ця гра теж допоможе розвивати дрібну моторику,логічне мислення,вивчати основні кольори та їх відтінки.

Опис гри: круг поділений на сектори, кожен позначений певним кольором. Такого ж кольору є прищіпки.

Завдання: кольорову прищіпку закріпити на відповідний сектор круга.

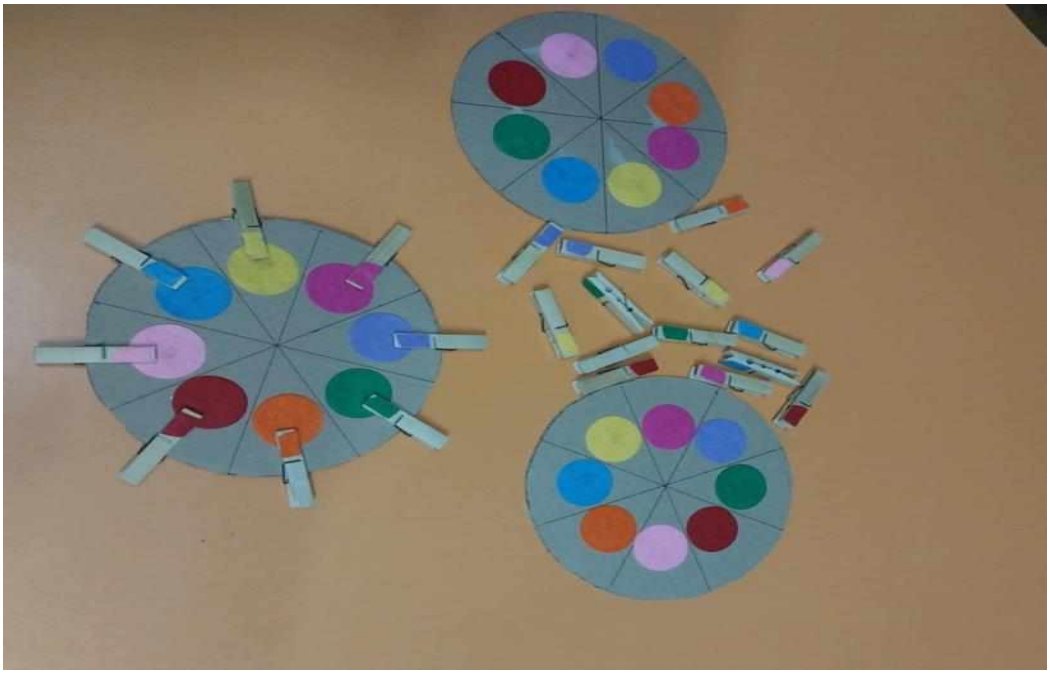

Пальчикова гімнастика

«Прийшов до мене крокодил»

Пальчикові ігри - це не тільки універсальні вправи,а й цікава та весела забава,що дозволяє продуктивно взаємодіяти батькам з дитиною, допомагає відволікти, розважити, зайняти дитину у дорозі, черзі тощо.

Прийшов до мене крокодил

І за пальчик укусив

Кусь, кусь, кусь - кусає ручку

Віджену зелену злючку.

Покручу і подивлюсь

Я нізащо не боюсь

Це ж не крокодил кусає-

Це прищіпочка щипає - щип, щип.

Гра «Квіти на галявині»

Опис гри: на великому картонному форматі приклеєні серединки квітів різного кольору.

Гра спрямована на розвиток сенсорики.

Ігрова ситуація: на галявині росли барвисті квіти, але прилетів вітерець, подув на них і зірвав усі. Залишились лише серединки. Нам потрібно врятувати галявину. Підібрати до серединки пелюстки такого ж кольору.

Гра «Машинки»

Опис гри:на аркуші паперу розміщенні кольорові автомобілі без коліс. Замість них приклеєні горловинки від пластикових пляшок.

Ця гра допоможе розвивати дрібну моторику та сенсорику малюків.

Кожна гра має зацікавити дитину і мотивувати її до виконання певного завдання. Дорослий запитує: діти, що це? Так, машинка. Але якась дивна! Чого бракує? Чи може вона їхати без коліс?

Що ж слід її відремонтувати!

Завдання: закрутити колеса такого ж кольору як машинка.

Пальчикова гімнастика «Бегемотик»

Такі ігри дуже емоційні і захоплюючі. Це інсценування римованих розповідей за допомогою пальчиків. У багатьох іграх необхідна участь обох рук,що дає можливість дітям орієнтуватися в поняттях праворуч-ліворуч, вгорі-внизу,тощо.

Веселі бегемотики чухали животики

Чухали животики веселі бегемотики.

Долонька , кулак - ти також можеш так.

Долонька, кулак - ти також можеш так.

Мовленнєвий розвиток

Для контакту дитини з дорослим важливим є мовленнєве спілкування. Третій рік життя - це період прискореного темпу мовлення.

На початку другого року життя в активній мові дитини є 10-12 слів, в 2 роки-близько 300 слів, а в 3 роки – 1200 -1500 слів.

Ранній вік - це період підвищеної чутливості до мови дорослих. Формування мови в цьому віці є основою всього психічного розвитку дитини. Отже, мовленнєвий розвиток дитини є теж один з важливих завдань у цей період. Як ми можемо сприяти успіхам у мовленні дітей:

- Це постійне діалогічне спілкування;
- Читання коротких оповідань та казок, їх обговорення;
- Вивчення потішок;
- Співання дитячий пісень;
- Повторення окремих реплік, фраз з казок

Пропонуємо вашій увазі цікаву **казочку на тарілочці «Народження метелика».**

Діти самі зможуть її показати і переказати, дивлячись на малюнки.

Жила собі гарненька, маленька гусеничка.

Але була вона завжди голодна.

Вона з’їдала всі листочки-гам, гам, гам,

З’їдала всі яблучка-гам, гам, гам,

З’їдала всі груші-гам, гам, гам.

А одного разу вона так наїлась, що не змогла рухатись. І тоді гусениця заснула у своїм коконі.

А коли вона проснулась, то з кокона випурхнув красивий метелик.

А іншим діткам пропонуємо вдома гру на запуск мовлення. Звичайно, батьки повинні допомагати діткам у всьому.

Ось маленький їжачок

Доторкнись до колючок

Ай-ай-ай нумо ручки заховай.

Для цієї гри потрібна тарілка, половинка яблука та зубочистки.

Для формування повноцінного мовлення у дітей важливе значення має постановка правильного мовленнєвого дихання. Що ж це таке?

Дихання, яке з’являється в момент вимовляння звуків, слів, фраз і бере безпосередню участь у їх творенні, особливе. Воно називається мовленнєвим. Чітка вимова, красива дикція неможливі без добре розвинутого мовленнєвого дихання.

Виконання спеціальних дихальних вправ дозволить позитивно впливати на розвиток такого дихання:

- надування повітряних кульок,

- пускання мильних бульбашок,

- гра на дитячих музичних інструментах (сопілка, труба, губна гармошка, свистульки, тощо) зроблять це заняття цікавим, різноманітним та ефективним.

А вправи на дихання впливають на правильну вимову звуків та розвиток мовлення загалом.

Тому, зараз ми разом будемо виготовляти обладнання для дихальної гімнастики.

1 стіл – павучок; 2 стіл – веселий чоловічок; 3 стіл – сонечко.

Гра «Відшукай предмет»

Ця гра розвиває мислення, зорову пам'ять, увагу та дрібну моторику,

Опис гри: на великому картонному форматі від мальовані контури різних кухонних предметів. Дитина повинна віднайти і розмістити ці речі на їх контур.

Пальчикова гра «Печу,печу хлібчик»

А зараз пропонуємо пригадати вам, батьки, найбільш поширену пальчикову гру з дитинства « Печу, печу хлібчик»

Печу, печу хлібчик

Діткам на обідчик.

Більшому - більший,

Меншому - менший

Шух у піч!

Ігровий масаж «Вітамінний салат»

Опис гри: учасники сидять зручно в колі, спиною один до одного і виконують рухи на спині сусіда, дотримуючись послідовності у «приготуванні вітамінного салату»

Гру починаємо словами: для салату беремо велику круглу капустину і ріжемо її і т.д.

Подібні ігри з масажем це прекрасний спосіб розслабити м’язи і позбутися різного емоційного напруження. Ігровий масаж в колі під музичний супровід знімає у дошкільнят напругу, стрес, дискомфорт, знімає блокування у спілкуванні з однолітками. Дитина заспокоюється та розслабляється. Він служить для дітей хорошим тренуванням образного мислення та пам’яті, допомагає швидко і легко запам’ятати вірш чи пісню.

Гра «Нагодуй ведмедика» (гра в парах)

Опис гри: на картонній великій коробці зображений ведмедик з відкритим ротом.

Завдання: повертаючи злагоджено коробку в різні сторони, учасники намагаються «закинути» кольорову кульку в ротик ведмедика.

У цій грі тренуємо моторику і сенсорику.

Підсумок

Наші ігри закінчились. Але дитинство діток набирає обертів.

В.О.Сухомлинський писав: «Дитинство - найважливіший період життя, не підготовка до майбутнього життя, а справжнє, яскраве, самобутнє, неповторне життя. І від того, яке було дитинство, хто вів дитину за руку в дитячі роки, що ввійшло до її розуму і серця з навколишнього світу,- від цього значною мірою залежить, якою людиною стане сьогоднішній малюк.»

Тож, давайте разом поведемо наших діток у світ цікавого, яскравого, корисного та красивого.

У добру путь!!!

Висновки

Формування мовленнєвої компетентності дошкільників є одним із пріоритетних завдань сучасної дошкільної освіти. Використання інноваційних підходів сприяє ефективному розвитку мовлення, збагаченню словникового запасу, формуванню зв’язного мовлення, комунікативних навичок і творчого мислення у дітей.

Застосування методів сторітелінгу, мнемотехніки, наочного моделювання, асоціативного мислення та інтерактивних ігор дозволяє зробити процес навчання цікавим, доступним і продуктивним. Особливе значення мають наочні засоби, символи, схеми та мнемотаблиці, які допомагають дітям краще засвоювати мовленнєві зразки та розвивати навички висловлювання.

Отже, інноваційні методи навчання забезпечують оптимальні умови для мовленнєвого розвитку дошкільників, сприяють активізації пізнавальної діяльності, розвитку уяви та самовираження. Впровадження таких технологій у практику дошкільної освіти дозволяє підготувати дітей до подальшого успішного навчання та ефективної комунікації в соціальному середовищі.

Список використаних джерел:

1.Базовий компонент дошкільної освіти України. – Київ: МОН України, 2021.

2.Бєлєнька Г. В., Дяченко Л. О. Розвиток мовлення дітей дошкільного віку засобами інтерактивних технологій. – Харків: Основа, 2020.

3.Крутій К. Л. Мовленнєва компетентність дошкільників: сучасні підходи. – Запоріжжя: Просвіта, 2021.

4.Лісовенко О. І. Сторітелінг як засіб розвитку зв’язного мовлення дітей. – Львів: Світ дитини, 2022.

5.Соловйова К. М. Мнемотехніка в розвитку мовлення дошкільників. – Одеса: Фенікс, 2020.

6.Черниш Н. В. Інноваційні технології в освітньому процесі дитячого садка. – Київ: Видавничий дім “Освіта”, 2021.

7.Шевченко А. П. Ігрові методи формування мовленнєвої компетентності дітей дошкільного віку. – Дніпро: Літопис, 2023.